

EGYÉN, ÁLLAM ÉS VILÁG

A TÁRSADALMI
REGENERÁCIÓ
KÖVETELMÉNYEI

ÍRTA:

WASS R E Z S Ó

BUDAPEST, 1919

BENKŐ GYULA (GRILL) KÖNYVKERESKEDÉSE IV., DOROTTYA-UTCA 2.

MINDEN JOG FENNTARTVA.

Előszó	5
Prognosis és tendencia.....	13
A lét joga és a vagyonyjog határa.....	20
Nemzetgazdaságiam abc... ..	28
A pénz szerepe és az aranyvaluta fogyatékoságai	33
A világháború okai	38
Egy jogállam gazdaságpolitikai szerkezete	4+
A világtermelés, mint a világbéke biztosítékának alapja	49
A munkapénz világmegváltó szerepe	53

Motto:

„Jöjjön a Te Országod!”

Előszó.

Újságolvasó, kicsit filozofáló világproletár vagyok. Sok keserűség van bennem s így egy kissé rapszodikus és excentrikus leszek. Mondanivalómat egy-két újságcikk keretén belül is tömöríthetném, de az újságcikkek sorsa az, hogy egy napon belül elfelejtik. Nem ez a célom!

Szükségtelennek tartom a hadviselt államokban talán egyelőre még izolált, de az egész világon végbemenő evolucionális és revolucionális mozzanatokot ecsetelni, hiszen azokkal mindenki tisztában lehet. *A káosz teljes.* A világháború borzalmait által kiváltott érvelések és fogalmak oly nagy légiója járja most át az egyes népek és osztályok agyát, szívét és lelkét: Wilson pacifizmusa, Lenin bolsevizmusa, a radikalizmus, a szocializmus, a kommunizmus, kapitalizmus, az anarchia stb. fogalmainak egymást felváltó, hangulatszerű érvényesülési törekvések titáni küzdelme olyképpen stimulálja a jövő társadalom jogrendjét megrögzítő igazságok és törvények embrionális életfunkcióját, hogy ebből a problémából elkerülhetetlenül *egy az abszolút igazságot leginkább megközelítő szociális reformtervezetnek kell majd kibontakoznia.*

Az új társadalmi jogrend igazságainak hódító világgörútja immár feltartóztathatatlan, mert az eddig elnyomott, igába hajtott fizikai és szellemi munkásság zöme: a világproletárság eddig szunnyadó, vagy belefojtott öntudatát, mely az évezredekre visszamenő elszenvedett jogtalanságokért, kálváriájáért és mártíromságáért elégtételért liheg, nem lehet többé semmiféle hamisított ideológiával, vagy terrorisztikus eszközzel némaságra kárhozthatni. *A nép szava pedig Isten szava*

Hogy az új társadalmi jogrendbe való átmenet nagyobb vérontással, vagy anélkül fog-e végbemenni, az nagyrészt attól függ, hogy a vezető kultúrállamok törvényalkotó közeget, valamint az általuk képviselt hatalmi érdekcsoportokat mennyire lehet az etikai és logikai alapokon nyugvó igazságok meggyőző erejével és létérdekeiket csak látszólag, de lényegében nem igen sértő reformok gondolatával megbarátkoztatni és azokat a gyakorlati életbe belevinni, vagy sem. Ha az autokrácia, a feudális osztályuralom és a kapitalizmus kiváltságos jogokat, jobban mondva jogtalanságokat élvező elemei, — melyeknek ellenérvei nem annyira egzisztenciális, mint inkább az egyéni hiúság szülte momentumokra redukálhatók, — a békés, kölcsönös megértés lehetősége elől elzárkóznának, úgy valószínűleg a kérlelhetetlen osztályharc drasztikusabb módszereihez fognak folyamodni a vért szagolt és a lefegyverzést esetleg megtagadó világproletárság elemei. Mindkét alternatíva célra fog vezetni, az előbbi gyorsabban és erőszakosság nélkül, az utóbbi lassabban és a jog és igazság által támogatott öntudat minden elképzelhető fegyverével.

A fokozatosan, de gyorsított iramban végrehajtott evolúciók, avagy a világszerte újabb vérontást provokáló forradalmak, és ellenforradalmak kilátásainak lehetősége azon múlik, hogy a mai burzsoá társadalmi rend felfogása, mely már csirájában is az önkény és erőszak korhadt alapjain épült fel, szankcionálja-e azon okvetlenül szükséges jogi és gazdasági, valamint állampolitikai reformokat, melyeknek igazságai oly kétségen kívül állók, mint az, hogy kettő és kettő összegezve annyi mint négy.

A jövő társadalom kultúremberének szabadulnia kell mindazon előítéletektől, melyeket a születés, rang és mód, avagy hamis és hamisított tanok plántáltak a civilizáció felfogásába, különben látása nem lehet tiszta, igazságos jogérzéke nem lehet elfogulatlan és bírálata nem lehet logikus.

Az új társadalmi rend intézményes alkotásai, — ahol kell, ignorálva minden eddigi elmélet vagy gyakorlat keletkezését és mai jelentőségét, — kizárólag a „*Jog, Törvény és Igazság*” jegyében kell, hogy megteremtődjenek!

Kevesebb, vagy silányabb reformokkal a világproletárság nem lesz kielégítve. *A társadalmi rend teljes regenerációja szükséges ahhoz, hogy a háborgó kedélyeket le lehessen csillapítani.*

A tömeglélek erupcióit lokalizálni ma már többé nem lehet. Ezek mihamarabb az egész világot átfogó koncepciókká nővik ki magukat és a régi népboldogító, de egyúttal népbolondító sovinszta és nemzetiségi fogalmaknak el kell törpülniük azoknak helyébe a humanizmus és pacifizmus világmegváltó, a „*Szabadság, Egyenlőség és Testvériség!*” jeligéjében hirdetett fogalmaknak kell lépniök.

A föld kerekéségén mindenütt ez képezi a civilizáció által követendő reálpolitikának irányát és magasztos feladatát!

Az ezen reálpolitika által képviselt platform üdvözítő eszméit, — azon célból, hogy azok az emberiségnek mielőbb hasznára lehessenek, hogy az ezer sebből vérző, hisztériában vonagló társadalom sebeit mielőbb behegesszék és azok jótékony hatása a társadalom Összes rétegeire mielőbb érezhetővé váljék, — elsősorban fel kell szabadítani azon nehéz és bénító rabláncoktól, melyeket a militarizmus által védett imperializmus, a burzsoá osztályuralom és a kapitalizmus jogtalanságai és igazságtalanságai a civilizációra ráerőszakoltak. Ezen platform *programtervezetének egyúttal a mai korszakot domináló társadalomtudományi téveszmék és fixa ideák* érvelésén salakból felépült tákolmányokat és az azokat felcifráló .fiktív értékű sallangokat kell kellő megvilágításba helyezni és pellengére állítani, és ezeknek *abszurdumaitól megtisztulva oly kristálytisza igazságokat precizíroznia, melyek a hipertrófiákká fokozott hipotéziseknek alkalmazása esetén is — számottevő antithézisek hiányában — megőrzik abszolút Ihéziszerii jellegüket.*

Az új társadalmi rendnek *első alaphézise*, amely további fejtegetéseimnek egyúttal punctum salienise, az a cáfolhatatlan tény, hogy *a földteke termelőképesége elegendő a másfél milliárdnyi emberiség mindennemű életszükségleteinek jездésére.* Sőt mi több, a Föld termelőképesége aránylag még annyira kiaknázatlan, hogy bátran állíthatjuk, miszerint

Malthus balsejtelmei — míg a világ világ lesz — sohasem fog[í]ak bekövetkezni. Csak per kuriózum említeni, hogy egy unatkozó francia statisztikus hozzávetőleges számítása szerint a világcivilizáció által kitermelt, állandó jelleggel bíró mester-séges közszükségletek, u. m. épületek, közlekedési eszközök, munkagépek, felszerelések stb. anyagát alig három köbkilométer űrtartalomban lehetne összesűrűsíteni.

Világszemléletemet, mely egyúttal a vajúdo új társadalmi rend kiinduló pontját és épületének főpillérjét kell, hogy képpezze, avval a mindenki előtt ismeretes természetbúvári kutatások felszínre hozott megállapításokkal is akarom támogatni, miszerint, ha az állatvilágban a méneknek, hangyáknak stb. ösztönszerűleg sikerült természetadta lehetőségeknél fogva, rendezett társadalmi viszonyokkal berendezkedni, úgy *a XX-ik század felvilágosodott civilizációját alkotó emberiségnek*, — mely gondolkodó képességénél fogva tudtommal az állatnál nem inferiorisabb lény — *módjában áll a logika és ethika segédeszközeinek igénybevételével* és a kötelességtudásban gyökerező ösztönszerű jogérvék (és vice versa!) igazságos applikálásával *oly természetadta modus vivendit konstruálni, mely a békés társadalmi együttélés és megférés lehetőségét sziklaszilárd, megingathatatlan alapokra helyezi.*

Ez volna a most ülésező békekonferencia tulajdonképpeni feladata, de az előjelektől ítélve ezen tárgyalások nem vezethetnek kielégítő eredményre. Wilson elveiben lehet ad persónam a legnemesebb intencióktól vezéreltetve és ő maga öszintén kívánhatja a jog és igazságosság emberiségboldogító eszméinek érvényre jutását, melyek hivatvák a népek szövetsége nemzetközi döntőbírótsága ténykedéseinek impulzust kölcsönözni, de részben szövetségeseinek imperialisztikus ambíciói, a tengerek szabadságának illuzóriussá tétele, úgymint az általa a volt központi hatalmakkal szemben tanúsított retorziót hangoztató magatartása, avagy ahhoz való hozzájárulása és nem egészen objektív, kellő oknyomozást nélkülözö ítélezése, a volt központi hatalmaknak a tárgyalásoknál való mellözése, de legföképpen *gazdaságpolitikai okoknál fogva* az entente diplomácia és militarizmus diktálta béke csak ideig-óráig kény-

szeríti majd a letiport népeket a békehatározmányok respek-
tálására. Már magában a népek önrendelkezési jogának han-
goztatásával oly leplezetlenül szemérmetlen annexiós-politikai
és adóalany-szaporítási törekvések törtetnek maguknak utat,
melyek a jóhiszeműség látszatát sem iparkodjak megőrizni.
Ilyen körülmények között az alacsonyabb kultúrával rendel-
kező államok által bekebelezett nemzetiségeknek adandó auto-
nómiákat a bizalmatlanság sejtéseivel kell fogadni, és féltő,
hogy megint „a kutya nyávogjon és a bolha köhögjön!”
brachiuma irányítja majd a nemzetiségi és nyelvkérdések meg-
oldását.

Nem akarom az álpróféta szerepét vállalni és baljós-
tokba bocsátkozni, de szinte érzékelem, hogy a békekonfe-
rencia huzavonája a végén meg fog fenekleni: a leigázott köz-
ponti hatalmak részéről a békeszerződések mint elfogadha-
tlanok, nem lesznek aláírva.

*Mert amíg a békekonferencia a kapitalisztikus termelő
rend igazságtalanságainak tárgyalását, avagy a fogyasztási
piacok rayonírozását, valamint a gyarmatpolitikai kérdések-
nek az egyes kultúrállamok fejlett iparához mérten való ará-
nyosítását, vagyis az onnan nyert nyersanyagok kontingentá-
lasát nem sorakoztatja a megoldandó feladatok közé, amíg a
bétkonferencia határozmányainál a fegyverek joga is képez-
het tárgyalási alapot, amíg a mai pénzrendszer mellett a hadi-
sarc fizetésére kötelezett kultúrnemzetek három-négy generá-
ciója nyomorra és nélkülözésekre lesz kondemnálva, végül
amíg a máris jelentkező nemzetközi bonyodalmak és társa-
dalmi krízisek lehetősége továbbra is fennáll, addig a béke-
konferencia munkája a világállamok harmóniája és szövet-
sége körül külső formára nézve talán igen, de belső értékre
nézve semmi esetre sem fogja nyugvópontra hozni a világ
állandó békéjének fentemlített alapvető eszméjét!*

De amennyire meddőnek fog bizonyulni a békekonfe-
rencia munkája, annyira lendületesebbnek és áldásthozóbbnak
ígérkezik az internacionális szociáldemokrácia és a radikaliz-
mus által képviselt egyesült világproletárság mozgalma: a
hamisítatlan, ellenállhatatlan népakarat orkánszerű megnyil-

vánulása. A világproletárság elemei meg fogják találni az egyesülésükhöz és az új társadalmi rendbe vezető utat és az *internacionális szociáldemokráciák, valamint a hozzájuk csatlakozó dolgozó radikalizmus követőit érik azon el-
évülhetetlen érdemek, melyeket a világbéke létrehozása és
állandósítása körül maguknak szerezendnek.*

Az internacionális szociáldemokráciák feladata elsősorban a köztük fennálló nézetbeli nuanceokat sürgősen kiküszöbölni. A széthúzó, szétforgácsolódó erők helyett a „*viribus iinitis*” ellenállhatatlan erejű, útjából minden akadályt elsőprő cselekvési energiája és eltökéltsége szükségeltetik ahhoz, hogy a világgazdasági reformokkal elérhető ideális végcél: a világ békéjét örökre biztosító világállamszövetség előfeltételei mielőbb megteremtessenek. *A szociáldemokrata irányzat okai kizárólag az új társadalmi rendet szutenáló termelési lehetőségekre kell fókuszozni* és akkor automaticae le fognak dőlni azon politikai országhatárok, melyek ma a népek teslvériesülésének útját állják. Azok nem maradhatnak a merkantilizmus materiális hátterével bíró nemzetközi bonyodalmak és belső krízisek kútforrásai, melyek az abszolutizmus és kapitalizmus malmára hajtják a vizet, hanem legfeljebb egy világgazdasági adminisztracionális területet fognak jelentetni a dolgozó társadalom feladatainak egyszerűsítése céljából.

Jelen művecskémben, melyet eredetileg a békedelegátusoknak szántam, azt tűztem ki céloomul, hogy rövid kivonatokban reámutassak azon őshibákra, melyekben a mai beteg társadalmi jogrend megfogant, valamint azon *abszolút igazságokon alapuló jogi és gazdaságpolitikai alaphéizisekre*, melyeknek fokozatos, de könyörtelen alkalmazásával a mostani viágkaoszból a jövő világ társadalmi rendjét megdönthetetlen alapokra lehet fektetni.

Ezen expediensek, vagyis alaptörvények egyúttal *vezérfonálul szolgálnak* arra, hogy a XX-ik század civilizációját a vak tapogatódzás labirintusából egy jobb és erkölcsösebb, boldogabb és egészségesebb embertársadalom révébe kalauzolják.

A mai társadalmi berendezkedések félszeg és igazságta-

lan voltát a civilizáció mindazon tévelygéseire vezetem vissza, melyeket az autokrata abszolútizmus, a feudális osztályuralom és a kapitalizmus érdekeit szolgáló hamis és hamisított teóriák, valamint *társadalomtudományi téveszmék és fixa ideák* a gyakorlati életbe belevitték és melyek az emberi szellem ferde nevelésével *az egyén józan gondolkodási képességét is elkorcsosították.*

Éppen ezért szükségesnek bizonyulna talán a modern társadalomtudományok komplexumát egy koncentrikus, egymást kölcsönösen megvilágító analízis tárgyává tenni és az egymással ellentétben kerülő elméletek között azt, amelyik a logika és ethika igazságainak keresztüzét meg nem állja, összes derivációival együtt sutba dobni. Úgyszólván egy érdekes társadalomtudományi sakkjátszma-számba menne az igazságot megközelítő társadalmi rend fundamentális szerkezeié után való búvárkodás és annak maradandó alapokra való lerakása. Ebben a játszmában *a jogbölcészet, valláserkölc, az állampolitika, a nemzetgazdaságtan és a pénzügypolitika által felállított teóriák volnának a gyakorlati élet jelenségeivel szembehelyezendők.*

Az új társadalom jogrendjének megállapítása implicite megkívánja azt, hogy ezen szociológiai analízis a mai társadalmi rendnek az őskorból mindmáig a jogbölcészet által megőrzött hagyományaira: u. m. a nemzetközi jog, a közjog, a magánjog, a vagyonyjog és a büntetőjogra, valamint az állam-, gazdaság- és pénzügypolitikára terjeszkedjék ki. A szakavatott és beható elemzés megejtéséhez igényelt vizsgálati retortákban és lombikokban feltétlenül olyan igazságok fognak majd kikristályosodni, melyeknek meggyőző ereje elől balgaság volna elzárkózni. Ez körülbelül egyértelmű volna avval, mintha valaki a napot akarná letagadni, ledispulálni az égről!

A XX-ik század kultúremberiségének nem szabad visszarettenni egy állampolitikai, gazdaságpolitikai és pénzügy politikai „tabula rasa”-tól és itt minden hagyománnyal szakítva. Minden hamis ideológiát ignorálva, valamint minden illuzo-

rius és fiktív értéket megsemmisítve, a legradikálisabb reformok öseréjének kell érvényesülési teret biztosítani!

Az emberiségnek bele kell élnie magát azon gondolatba, miszerint a négy- és félesztendős világegés után úgyszólván egy új földtekére tett szert és azon úgy rendezkednek be az egyes kultúrállamok, hogy az a „*legfőbb államérdeket*”, vagyis *az összpolgárság érdekeit* az általános jólét szem előtt tartásával a legigazságosabban kielégítse.

A szociáldemokrácia reformjaiban vajúdó regenerációt egy császármetszéssel kell levegőhöz és élethez juttatni! Nem a tétovázó bábaasszonyok, hanem a fegyelmezett agyú, éleslátású és biztoskezű sebészek tudománya kell ehhez! Az operációra feltétlen szükség van és legfőbb ideje annak, hogy megtörténjék! Rajta!

A XX-ik században minden mód és eszköz megvan arra, hogy *Edward Bellamy* „*Visszapillantása*” és *II. G. Wells* „*Egy modern trilógiá*”-jának berendezkedései fokozatosan tetsét öltsenek és csak egy-két generáció kérdése az, hogy az ne legyen üres álom, hanem élő valóság!

A keresztülvihetőség három feltételhez van kötve; ezek úgy hangzanak, hogy: *dolgozni, dolgozni, dolgozni!*

Így tehát: „*Munkára fel!*”

Budapest, 1919. január hava.

A szerző.

Prognosis és tendencia.

A fokozatosan végrehajtható és ennél fogva legkevesebb megrázkódtatással járó szociáldemokrata reformoknak a mai tervezetnél messzebbmenő univerzális programot képező jogi és gazdasági nézeteim kifejtése előtt, talán nem lesz elfecsérelt fáradság egy pillantást a jövőbe vetni annak a megállapítása végett, vajjon hogy alakulna ki a jelenlegi világkonstelláció úgy internacionális, mint belpolitikai vonatkozásokban, azon feltételezéssel, hogy a mai abszolutizmus és kapitalizmus világmozgató tényezőinek a jövőben is az a szerepkör jut majd, melyeket a világ gazdaságpolitikájában eddig játszottak.

Mérlegelni akarom azt a tényt is, hogy a szociáldemokrata eszmék rohamos térhódítása immár szaturálja egyes államgépezetek törvényhozási mechanizmusát, de sajnos, egyelőre azok univerzális egybeolvadása a nacionalizmus hermetikus elzárkózottságnál fogva és a reformoknak nem elég nagy mérve és egyöntetűsége miatt még csak a jövő perspektívájában keresendő.

A nemzetközi békekonferenciának, mely a humanizmus és pacifizmus ígéinek hangoztatásával ülészik, elsősorban az volna a feladata, hogy *tárgyilagos bírálattal* állapítsa meg azon okokat, melyek ezen szégyenteljes vérfürdőt, az immár lezajlott világháborút előidéztek. Ezen okok után kutatva, le kell szögeznie azon tényt, hogy a világháború tulajdonképpeni előidézője Európa kultúrállamainak a gazdasági hegemoniáért való életre-halálra menő viaskodása volt.* *A gazdasági világ-*

* *Az autokrácia* többnyire dégénérait és hülyeségükben önhitt fregolijainak szereplése, — melyet a gyávaságig elbutított néplélek

pozíció biztosítását az illető államok, mint az arra szolgáló legalkalmasabb eszközt és legmegbízhatóbb támaszt a militarizmus és marinizmus intézményeinek fenntartásával vélték legjobban megvalósíthatni.

A gazdasági hegemoniáért való örült versengés egy minél aktívabb külkereskedelmi mérleg elérésében: — a valutájavitási célokat szolgáló és a végsőig fokozott kiviteli kereskedelemben, melynek tápanyagát az u. n. annexiós- és gyarmatpolitikai kérdések komplexuma szolgálja, — kulminálódott.

Ezen kitűzött célok kizárólag a most lejárófélben levő abszolutizmus, a feudális osztályuralom és a kapitalizmus érdekeit voltak hivatva megóvni és megszilárdítani.

A hadviselt államok mindegyike, nem törődve az emberbeni és gazdasági javakbani óriási pusztításokkal, a háború továbbvitelére és hathatósabbá tételére olyan áldozatokat volt kénytelen hozni, melyek neíncsak a mai generáció életviszonyait, hanem három-négy generáció prosperitását tennék lehetetlenné a régi korrumpált világnézetek fenntartásával.

A világháború az abban résztvevő államok részéről oly hallatlanul nagy finánciális erőfeszítést igényelt, hogy most, — midőn a civilizáció örületéből és letargiájából magához tér és « *hamis cégérek alatt inszenált tömegmészárlás* folytatása a központi hatalmak összeroppanása *következtében* lehetlenné vált, — *a háborút viselt államok legtöbbje elannyira el van adósodva, hogy a rengeteg összegű hadikölcsönök, melyeket ezen államok felvettek nemcsak nem törleszthetők, hanem még a hadikölcsönök kamattörlesztésére sem bírnának ezen államok elegendő fedezeteket előteremteni,* hacsak nem akarnak külön e célra újabb kölcsönöket felvenni. Ezen kölcsönöket az állam bonításában való megrendült bizalom következmányának halványként felállított és korlátlan jogkörrel felruházott, — a világháború kitörése körül *csak másodrendű volt,* de mindenesetre sietették a világháború kitörését. Eltekintve az elszenvedett, immár pótolhatatlan veszteségektől, a szociáldemokráciák részben hálával is tartoznak nekik, mert ténykedésükkel és fiaszkójukkal kiváltották azon kaleidoszkópszerű tömegjelenségeket, amely úgy ezen élősdieket, mint a feudális osztályuralom és a kapitalizmus heréit hivatva vannak észhez téríteni.

tében különösen a levert központi hatalmak polgárai, de az entente-országok polgárai sem lesznek hajlandók folyósítani, mert ezen újabb kölcsönök, éppen úgy, mint az eddigi *állami és hadikölcsönök*, az államjövendelmek elégtelensége folytán beváltásra sohasem kerülhetnek és *csak fiktív értéket képviselnek*. Lehetséges, sőt valószínű, hogy az aranybőségben dúskáló semleges országok és a hadisarcot harácsoló entente-hatalmak tőkeelhelyezést kereső kapitalista elemei hajlandók lesznek az eladósodott, létalapjukban már amúgy is megingott országok pénzügyi dilemmáját olyképpen megoldani, miszerint a kölcsönre utalt országoknak, a legvitálisabb gazdasági előfeltételeit képező tényezők elzálogosítása ellenében, — *ami a kölcsönvevő államokat a hűbérországok nivójára süllyesztené*, — ezen kölcsönöket folyósítani. De ez a rabszolgasorsra jutott polgárság megterhelését a legkülönfélébb adók címén anágyra elviselhetetlenül súlyossá tenné, hogy megint csak a tulajdonképpen produktív elemek sínynének meg legjobban a volt feudális osztályuralom és kapitalizmus bűneit.

Igaz ugyan, hogy a hadviselt államoknak nyomasztó gondok súlya alatt roskadozó pénzügypolitikája a megoldást a szociáldemokrácia diktálta reformok utasításaihoz híven kíséri meg, de mindamellert kétséges az, hogy ez a procedúra, mely az egyszeri nagyobbarányú vagyondézsmá mellett, egy hosszú évekre kinyúló progresszív adózási rendszert tűzött ki céljául, — ami az államháztartásnak és esedékességeinek csak egy kis hányadát tudná fedezni és a bankjegyinflációt csak mérsékelten csökkentené, — a pénzügyi és valutáris egyensúlyt mihamarabb helyre tudja állítani vagy sem. Én azt hiszem, hogy nem!

A hadviselt államok pénzügypolitikájuknak eme ideig-óráig való tengődésével sem érhetik el azt, hogy a nagyobbarányú közmunkálatok foganatosítására, melyekre oly égetően nagy szükség van, elég nagy alapot teremtsenek, másfelől ezen adózási rendszer a kapitalista magánvállalkozást — orientáció hiányában — is megfélemlíti és így a remélt többtermelés is illuzóriussá válik, a devalvált tőkék lehetőleg külföldön keresnek elhelyezést vagy „*indirekte*” lesznek csak

produktívak, vagyis élődieskednek. Gazdasági fellendülés helyett gazdasági pangást és a velejáró óriási munkanélküliséget fogja előidézni az elszegényedett hadviselt államok által tervbevett pénzügypolitikai attitűde.

A gazdasági pangás és a velejáró munkanélküliség kísérő jelensége pedig tudvalevően az, hogy az állam budgetje fedezésére, a halaszthatatlan közmunkálatok foganatosítására, valamint a nyomort és anarkiát tenyésztő munkanélküliség részbeni megszüntetése céljából, bármilyen áldozatok árán is, az újabb államkölcsonök és egyéb *financirozási műveletek végtelen lavinarendszeréhez lesz kénytelen nyúlni, ami az elkerülhetetlenül bekövetkező finaciális összeomlást késlelteti ugyan, de fel nem tartóztatja.*

Ami pedig a bankjegyinfláció csökkentésével, valamint a kiviteli kereskedelem forszírozott előmozdításával járó műveleket illeti, amelyekkel különösen az elszegényedett országok valutájukat óhajtának javítani, azok szintén teljesen meddő vagy csak aránytalanul kevés sikerrel kecsegtető kísérletek volnának. Egyrészt ezen országok arany- és nyersanyagbőséggel rendelkező iparállamok produktumaival szemben amúgy is versenyképtelenek, másrészt a vámkülföldről remélt átutalások fejében — *a jelenlegi viszonyok mellett tulajdonképpen behozatalra szoruló országok* — a polgárságnak meghagyott produktumokat a minimumra szorítanák, miáltal az általános jólét és vagyonosodás lehetősége volna nagy, mérvben veszélyeztetve,

Amíg egyfelől a nyersanyagínség, pangó ipar, valamint szűkös termelőeszközökkel bíró, gazdaságilag kritikus helyzetben levő államoknak ezen kísérlete csak jámbor óhajtás marad és végeredményben az arany utáni hajsza úgyszólván azonosnak bizonyulna a Danaidák hordójába való vízmentessel, addig másfelől úgy ezen államok, valamint a versenyképesebb *entenle-államoknak további rendszertelen külkereskedelmi politikája a „dumping”-gai járó nemzetközi rivalitásoknak és konfliktusoknak lenne nagyon termékeny talaja.*,

A világot behálózó nemzetközi kereskedelem exportpolitikájának intézményes megrendszabályozása nélkül a mai

pénz- és hitelrendszer fenntartása mellett, mely *gazdaságpolitikai dogmákra a világháború kitörésének okai tulajdonképpen visszavezethetők*, a világállamok, különösen a hadviseltek, sokkal mélyebbre zökkennének vissza abba a hináros ingóványa, amelyből most kilábolni igyekeznek.

A „mennél aktívabb külkereskedelmi mérleg elérése elvének fenntartása újabb és súlyosabb nemzetközi féltékenységek és bonyodalmak veszélyét rejti magában, ami — amint azt alkalmam lesz bizonyítani — egy mindinkább nagyobb mérveket öltő circulus viciosus volna.

„A szabad őstermelés, szabad ipar és szabad kereskedelem” hamis mottója díszíti tudniillik azt a lobogót, amely alatt külpolitikai vonatkozásokban a mai társadalomgazdaság két anarkista pirátusa: az abszolutizmus és kapitalizmus a civilizációnak „Kultúra” nevű irányvesztett hajóján az arany utáni hajszában kalózkodnak. Ez egyúttal annak a zászlónak inskripciója is, melyekkel ezen martalócok feudális osztályuralmál megerősítő, körmönfont raffinériával megszerkesztett jogi bástyaikat az „*egyéni iniciativa*” jogcímén is felcífrázták és amelyek előtt a rabszolgaságban sínylődő produktív proletár elemeket meghódolásra kény szeri tettek.

A négy és fél éves világegés üszkein, valamint az elavult és lehetetlenné vált világgazdasági koncepciók rozoga alapjaira nem lehet és nem szabad az új társadalmi rend jogi és gazdasági alapszerkezetét lefektetni!

Bármilyen pesszimiztikusnak is látszanak aggályaim a jövő kialakulásának tekintetében, nagyjában ennek a konstellációnak körvonalai mutatkoznak egyelőre a világállamok gazdaság- és pénzügypolitikájának horizontján.

Az egyesegyedüli kivezető ut ebből az, hogy a hadviselt államok kimondják fizetéseképtelenségüket, mert de fakto financialüer csődben vannak.

Ez látszólag ugyan sérti a jelenlegi magánjogokat, de elkerülhetetlen. Az amúgy is fiktív értékeket képviselő *hadi és egyéb állami kölcsönkötvényekkel kontrahált kötelezettségek honorálása az állam részéről kész lehetetlenség*. Le kell számolni az adott helyzettel és úgy ezek, mint a jegybankokkal

szemben fennálló, a bankjegyinflációban nyilvánuló kötelezettségek, — mely az államgazdaság gépezete szabatos működésének útját állják, — *adópolitikailag és törvényhozásilag mielőbb abszorválendók az állam részéről.*

Az állam hitelezőinek igényei csak ott méltánylandók egész terjedelmükben bizonyos maximumig, ahol *minden kétségei kizáróan igazolható azon tény, hogy a vagyonállagnak ez a formája képezi az illető hitelező egyedüli létfenntartási lehetőségét* munkaképtelenség, aggkor, özvegyi állapot vagy ehhez hasonló körülmény következtében. Evvel a progresszív alapon végrehajtandó intézkedéssel, melyet különösen az örökösödési adónemeknél kell *nyomatékosan* kifejezésre juttatni, az állam úgy. ezen, mint minden más fiktív értékeknek bevonásával úgyszólván *automatikusan készíti el termelési lehetőségeinek abszolút és tényleges értékkel bíró gazdasági leltárát.*

Ezen leltár tételei között az öserőket lekötő és az összpolgárság jólétét biztosító elsőrendű szükségleteket termelő *ingatlan anyaföld,* az ezen szükségletek előállítását vagy transzformálását szolgáló *gyártási ipar,* valamint úgy ezeknek, mint a lelki egészséget istápoló tudományos vívmányok cseréjét közvetítő *közlekedési eszközök* fognak szerepelni elsősorban.

A finánciális összeomlás elvének, amely a hadviselt államok hitelezőire nézve fennáll, a magántulajdonban levő vitálisabb termelési tényezők mechanikai szocializálásánál is mérvadóknak kell lennie és irányt szabnia.

Ezen tényezők társadalmasításánál — kisajátítási jogára támaszkodva — az állam részéről történő leváltást olyképpen kell eszközölni, hogy ezáltal újabb fiktív értékek keletkezésének és forgalombahozatalának lehetősége elimináltassék.

Egy 1-2 generációra szóló *járadékszerű maximalizált térítés* formája volna erre a legalkalmasabb megoldási mód, mely ugyancsak a progresszivitás bázisán épülne fel.

Az internacionális szociáldemokraták reformtervezetei szemelláthatólag követik ezen irányt, de ezen tervezetek akadálytalan kivitele úgy kebelbéli nézeteltérések, mint külső el-
lentállások következtében nélkülözik az arra szükségelt jogi és gazdasági előfeltételek mielőbbi foganatosítását. S így most,

miután a nemzetközi kibontakozás kilátásainak reménytelenségét, valamint a szociáldemokrata népköztársaságokban érvényesülést kereső törekvéseket vázaltszerűen talán sikerült progiosztikálnom, reá akarok térni világfelfogásom behatóbb és oknyomozóbb megvilágítására és bonckés alá véve a mai rend által hangoztatott „*Jog, Törvény és Igazság!*” szociális' jeligének üres tartalmát és hazug frázisszerűségét, egyúttal arra a mesgyére akarok lépni, amelyet követve, a mai társadalmat annak igaz jelentőségével a „*Szabadság, Egyenlőség és Testvériség*” rendjének Ígéret földjére lehet kalauzolni.

A lét joga és a vagyonjog határa.

Feladatunknak a kívánt sikerrel való koronázása érdekében a mai társadalmi jogrend jogi és gazdasági struktúrájának talán unalmas és már számtalanszor hangoztatott igazságait kell majd most rekapitulálnunk.

Gondolatban vissza kell mennünk a kezdetek-kezdetére, valamint lelki szemeinkkel lépésről-lépésre figyelemmel kell kísérnünk azon evolucionális mozzanatokat és tévelygéseket, melyeken az emberiségnek át kellett esnie, hogy a most megújulást követelő igazságos társadalmi rendet szilárdabb alapokra lehessen fektetni.

A társadalom létrejöttét azon tömörülés képezi, melyet az emberi nem szaporodásával és egymásra utaltságával szükség-szerűiég előidézett. A népesedés rohamos szaporodásával járó *tömörülések*, melyek faji, nemzetiségi avagy felekezeti eredetük szerint, a mai nemzetek alapját képezik, *magukban hordták a társadalmi együttélésnek: a civilizációnak magját*. Az együttélés lehetősége bizonyos *jogrenddel* biztosított.

A társadalmi jogrend fundamentumát mindazon *ösztön-szerű megnyilvánulások képezik*, amelyek úgy az élethez való ragaszkodás, mint az annak fenntartására irányuló munkásságnál tapasztalt szokások természetüknél fogva maguk után vonnak.

Mint azt a *Biblia* némileg elterjedt könyve velünk megismerteti, a természet megalakításakor a természet mindenható Megteremtője az emberiségnek életet adva, azt rendelkezésére bocsátotta és annak termékenyítésével az emberiség megélhetését és jövőjét biztosította.

És így a természet maga hordja embriójában a társadalmi jogrend két legvitálisabb alapelvének igazságát, ami mellett úgy a jog-, mint a vallásethikai bölcsészet is tanúskodik.

A társadalmi jogrend e két sarkalatos igazsága:

1. *Az élethez való jogosultság (személybiztonság) és*
2. *a vagyonhoz való jogosultság (vagyonbiztonság).*

A lét joga azon jog, mellyel Isten az embert felruházta, mikor az megteremtette és eszerint egy isteni rendeltetés.

A lét fenntartását célzó munkásság kötelességéből és jogából származó egyéni vagyonjog pedig azt az intenciót szolgálja, hogy az ember a természet révén neki szánt adományokból úgy testi, mint lelki egészségét épségben tartsa. Nem több és nem kevesebb.

Úgy az élethez, valamint a munkához való jog szent és sérthetetlen, mindkettőt a társadalmi jogrend elismerni és azok érvényesüléséről gondoskodni tartozik, azokat megvédeni bármilyen rendelkezésre álló eszköznek igénybevételével nemcsak joga, hanem egyúttal szent kötelessége minden emberfiának, azok megcsonkítását túrnie nem szabad és azok megóvásáért élnie-halnia kell!

A társadalmi jogrend alapjait a társadalomgazdasági funkciók végcéljainak szolgálatában álló és a népakarat erejére támaszkodó államalakulatok alkotmánytörvényükben vannak hivatva lerakni és felépíteni.

Az államalakulatok legalkalmasabb formája a mai viszonyok között, már programmjának tartalmasságánál fogva is, a szociáldemokrata népköztársaság államformája. A szociáldemokrata népköztársaságok alkotmánytörvénye úgyszólván a népköztársaság polgárainak vérszerződése, mely úgy függetlenségének, valamint önálló állami létének, jogi és gazdasági berendezkedésének alapelveit van hivatva meghatározni. A társadalmi jogrend intézményes biztosítása a polgárságnak választófoga révén delegált törvényhozási fórumnak képezi feladatát.

A törvényhozás főcélja a kulturális törekvéseket támogatni és azokat általánosítani.

Tartalomra nézve a törvénynek olyannak kell lennie, hogy az az emberiség igazságos intencióinak legjobban meg-

feleljen és a hozott törvény által egy bizonyos természetadta kulturális misszió teljesülésbe mehessen, még akkor is, ha a hozott törvény végrehajtási folyamata az úgynevezett „*magán*” *jogok*” irgalmatlan letiprásával jár.

Konstrukcióra nézve a hozott törvények a civilizáció által elfogadott és helyesnek elismert szokások formáihoz vannak kötve és lehetőleg olyanoknak kell lenniök, hogy *jogtechnikai, logikai, etikai és jogász*i szempontok kellékeinek megfelelhessenek, emellett bizonyos *ruganyosságot* követelnek meg, hogy az általuk életbeléptetett intézkedések megbírálásánál azok elvileg minden eshetőségre alkalmazhatók legyenek.

A primitív társadalmi tömörülések törvényhozása akkor követte el *legnagyobb hibáit*, mikor a most felsorolt törvényhozási direktíváktól eltekintve, vagy jobban: azokat nem ismerve, a társadalmi jogrend két egészségesen megalapozott igazságát nem méltatta kellőleg figyelemre és minden *logikai vagy etikai alapot nélkülöző* olyan barbár, megmételyezett *népszokásokat ismert el jogosnak és szentesített törvényekké*, melyek úgy a civilizációt törekvéseiben, mint a kultúrát haladásában csak hátráltathatták, és úgy az egyes társadalmi osztályok között, mint maguk a kultúr államok között is a legnagyobb kontroverziákat születték és kiküszöbölésükig minduntalan meg fogják magukat bőszülni!

Eme legrégebb, primitív és barbár korokból reánszakaát jogosulatlan és kardinálisán vétkes népszokást a törvényhozás az ingatlan földtulajdonjognak és korolláriumának: az öröklési jognak törvényerőre emelésével Ismerte el, holott azok az önkény vagy erőszak és előrenemlátcis megmételyezett posványáiból gyülemlettek meg a mai beteg társadalmi rend jogforrásaiban.

Az ingatlan anyaföldnek magántulajdonná való avatása és a mai korig való fenntartása csak az autokrácia, a feudális osztály uralom és a kapitalizmus bitorolt jogai megszilárdításának állott érdekében. Bírálva annak etikai tartalmát és mérlegelve azon mérhetetlen injuriákat, melyeket úgy társadalmi, mint egyéni szempontokból okozott, azt kell tapasztalnunk,

hogy erkölcsileg sokkal alacsonyabbrendű, mint például a már eltörölt „jus primae noctis”.

Az ingatlan tulajdonjog egyes-egyedül az államot illeti meg.

Nem nehéz egyébként rájönni a most érvényben levő törvények abszurdumára, ha azokat a logika igazságainak próbakövével vizsgáljuk, mely szerint arra a konklúzióra kell jutnunk, hogy az államtulajdon eszméje mint pozitívum a természet megalakításával és az emberiség szaporodásával az enyém, tied, övé fogalma előtt pre potenciálisan volt már megállapítva és ebből kifolyólag tisztán leghatjuk, hogy a földteke az összemberiségé, és hogy az őserőket lekötő, minden kultúrának alapját képező, őstermelést biztosító ingatlan anyaföld a rajta levő és municipálandó építkezésekkel együtt valamely ország területén belül dologilag az össznépesedésnek, a népnek, a nemzetnek, az államnak képezi szükségszerűleg kizárólagos tulajdonát

Az állam tulajdonát képező ingatlan anyaföldet értékelni nem lehet. Az megfizethetetlen és elidegeníthetetlen, mert az az összpolgárság megélhetésére és jövője biztosítására szolgáló egyedüli közvetlen termelési ősforrás. Mint az államnak legelső fix vagyontétele, maga az ország ingatlan anyaföldje nemzetgazdaságilag vagyonszaporulatot nem képezhet.

A társadalmi jogrend felépítésének eme alapvető abszolút igazsága a világ minden államában fokozatos átmenettel és törvényreparációval mindenféle megrázkódtatás nélkül inaugurálható és keresztülvihető.

Ezen társadalmi jogrendet biztosító ősigazságok törvényesítése! minden magát jogállamnak tekintő kultúr nemzet törvényhozási fórumának bizonyos alaptörvényekkel kell meg erősíteni.

Ezen elsősorban az individuum érdekeit érintő alaptörvényeket, melyek hozásánál minden eddigi, logikai és ethikai filéket nélkülöző jogosulatlan népszokásból eredő jogforrást ignorálandók, és melyek kizárólag a gazdaságfizikai lehe-

tőségek keretein belül illeszthetők be a társadalom új jogrendjébe, röviden a következőkben foglalhatjuk össze:

1. *A vagyonközösség joga, melynél a lét és munka joga respektálva volt annyiban, hogy az egyéni szükségletek a termelésnél kifejtett tevékenység, vagyis munkáhozjárulás fejében a vagyonközösséget élvezőnek kiszolgáltattak, feltétlen prioritással bír az egyéni tulajdonjog felett”.*

2. *A vagyonbiztonságot oltalmazó egyéni tulajdonjog ősforrása mélyebb értelmezésben a termelésfogyasztási jog, mely arra irányul, hogy az ember testi és lelki egészségét épségben tartsa. Ezen joggal minden ember fel van ruházva és ebből kifolyólag kell, hogy mindenkinek alkalma legyen azt érvényesíteni. Ennek következtében ezen termelésfogyasztási jog bizonyos határok közé szorítandó, amennyiben az csakis az egyéni szükségleteket képezhető ingókra és azok elhelyezésének úrkövetelményeire (lakásra) terjeszkedhetik ki. Úgy mint az élethez való jog, a tulajdonjog ebben az értelmezésben szintén szent és sérthetetlen. A testi és lelki szükségleteket kielégítő ingó javak birtok- és tulajdonjogát a vagyonjog van hivatva biztosítani. Az egyéni vagyonjog terjedelme kultúrfok s*érint lehet relatív nagyságú.*

Semmi szín alatt sem terjeszkedhetik az ki azonban ingatlanokra, egyszerűen azon oknál fogva, mert azok egyrészt *dologilag nem képezhetik fogyasztás tárgyát, hanem csak egy ideiglenes használatot vagy megmunkálást tesznek lehetővé, másrészt hivatva volna egy ilyirányú privilégium rendszeresítése az emberiség között egyenlenségeket provokálni.*

Egy netáni ilyirányú előjog törvényesítése veszélyes és igazságtalan, mert dacára a sokat hangoztatott „jogegyenlőség”-nek, minden embernek hasonnemű joga dologilag előre még potenciálisan sem volna biztosítható és nagyrészt ennek a körülménynek az elhanyagolására vezethetők vissza a feudális osztályuralom és kapitalizmus által produkált vagyontelődások és a világ proletárizmusa. (Lásd: Henry George, Haladás és Szegénység c. művét.)

Ezek szerint az örökösödési jog is csak ingókra vonatkozhatik és csak olyan tételű pénzbeli vagyonakkumuláció tartozhatik a hagyaték közé, amennyit a hátramaradt özvegy és keresetképtelenek létfenntartása és nevelése igényel azon esetben, ha maga az állam erről gondoskodni nem volna hajlandó”.

3. „A földbirtokreformoknak a szociáldemokrácia elvei szerinti keresztülvitele után netán megmaradó *névleges tulajdonjog* objektumát képező ingatlanok kezelése olybá veendő, hogy az *csak egy ideiglenes bérleti jog*: egy a polgártársadalmat képviselő jogállam részéről való megbízatás annak fluktuálására, mely megbízatásnak az ingatlant kezelő polgártárs legjobb akaratának és tudásának kifejtésével eleget tenni tartozik.”

4. „*A céltudatos közmunkásságban való részvétel szellemi avagy fizikai munkaenergia kifejtése révén nem rabszolgaság, hanem épp úgy, mint minden embernek nemcsak joga, egyúttal kötelessége is.*

Mert *a munka*, legyen az bármilyen, csak *nemesít* és azzal a tudattal kell azt elvégezni, hogy annak a társadalomnak fejti ki az ember legjobb akarata és tudása szerint tevékenységét, amely társadalom eddigi haladásával azt a fizikai avagy szellemi tudást neki módjába helyezte elsajátítani s tökéletesbíteni és amely társadalom egyrészt saját személyének és családjának jólétéről gondoskodik, másrészt meg hátramaradottjainak megélhetését is biztosítja.

Aki fizikailag avagy szellemileg nem dolgozik, az etnikailag kifejezve: társadalmi parazita, az kultúrpióca, annak kényelme vagy fényűzése, nemzetgazdaságilag kifejezve: annak indirekt produktivitása a köztermelés ellen elkövetett sikkasztás, az az igényeit kielégítő szükségleteit indirekte lopja, annak sem hazája, sem vallása, sem önérzete, sem becsülete nincsen, azt munkára kényszeríteni kell, az börtönbe való!”

5. A közmunkásság irányát: *a termelési (vállalkozási) hdciativat* valamely állam területére és népesedésére nézve

egy céltudatosan vezetett gazdasági statisztika van hivatva megadni.”

Ezek volnának egyelőre azon axiómák, melyek alapján egy nagyobb törvény kódex kidolgozása lehetővé van téve és amelyek szemmel tartásával az emberiség egymásközti jogviszonya úgy egyénileg, mint társadalmilag úgy volnának megállapítandók, hogy egyrészt azok minden irányban meg volnának védve, másrészt meg bizonyos határok közé szorítva, azon célzattal, hogy az egyes ember személyes szabadság- és jogkörét túl ne lépje és így készakarva, vagy hibáján kívül a társadalom többi tagjainak jogkörét meg ne sértse.

Az ezen törvénykódex paragrafusai által megszilárdítandó új társadalmi rend intézkedései talán kissé érzékenyen fogják sújtani átmenetileg a volt kiváltságos osztályok hatalmi tultengésének kifakadásait, de hivatva vannak egy anyagi gondoktól mentes embertársadalom jogrendjének irányt kölcsönözni. Ezen jogi reformok semmiesetre sem imputálnak olyan szégyenteljes és barbár kötelezettségeket az emberi méltóságra, mint azt például a hadkötelezettség avagy a rabszolgatartásnak modernebb módja, a kapitalizmus a világproletárságra róttak.

Ami a hatásukat illeti, az az összemberiség szempontjából csak üdvös lehet, egyéni szempontból pedig lényegében csak hiúsági vagy kényelmi momentumokra hathatnak zavarólag, mert hiszen az egzisztenciális kérdés általuk abszolúte nem tangáltatik. Az esetleg mégis bekövetkezhető pillanatnyi elégedetlenségeket elkerülendő, különös érdekem, — ha ugyan vannak ilyenek, — egy generáció tartamára némileg figyelembe vehetők.

Vigaszul szolgáljon az expropriáltaknak azon — egy kis őszinte introspekció és önítélkezés gyakorlását igénylő — tudatnak ébredése, hogy vélt privilégiumaik nem az igazság jogforrásából keletkeztek és hogy úgy ők, mint jogutódaik egy oly társadalmi rendnek lesznek tagjai, melyben minden emberfiának létjogosultsága és munkajoga kifejtése révén v agyonjogosultság a is intézményesen van biztosítva.

Ezen törvények oly célzattal konstruáltak, hogy az *egyén természetadta jogai és materiális érdekei a közösség jogainak és materiális érdekeinek méltatásában impliciten bennfoglaltatik., t. i. az „egyéni iniciativa” a közérdeknek lesz némi- leg alárendelve.* Az emberi szabadságok eme látszólagos megnyirbálása csak a feudalizmus és a kapitalizmus túlkapásait és igazságtalanságait veszi célba, de *a kulturális haladást átmenetileg sem fenyegetheti megmerevedéssel vagy stagnációval, mert hiszen az „egyéni iniciativa” a társadalom részéről egy erre szolgáló prémium kitűzésével amúgy is serkenthető.*

A mai társadalom legtöbb feladatainak egyike az, hogy az új jogrendet élvező legközelebbi generációt már erre a szellemre preparálja és ennek a dolgozó, erkölcsileg is tökéletesebb generáció felnevelésének elsőrendű érdekei megkívánják azon két szent fogadalom szem előtt tartását, miszerint:

1. *Minden igaz férfi csak az egészséges test és az igaz szerelem szent ösztönéből kifolyólag közelítse meg asszonyát! és*

2. *Minden igaz anya a Tíz Parancsolat tudatával nevelje gyermekéi!*

Nemzetgazdaságtani A, B, C

Kívánatosnak tartom, hogy az alábbiakban további érveleink megdönthetlensége érdekében a nemzetgazdaságtan elemi, de végtelenül messzire kiható egy némely fogalmát mérlegelés tárgyává tegyük. Tesszük ezt pedig a gyengébbek kedvéért.

A nemzetgazdaságnak az a feladata, hogy a társadalmi jólét emelésére kifejtett tevékenység által produkált gazdasági javak kicserélésének módozatait megállapítsa.

Röviden szólva: a termelés és fogyasztás között fennálló törvényeket kutatja, amennyiben azt egyrészt *a természet mint termelő faktor* és másrészt az *emberiség mint fogyasztó faktor* legcélszerűbben és legigazságosabban módjába helyezi.

A nemzetgazdaságtan kutatásai azonban az abszolutizmus és a kapitalizmus nyereséghajhászó és osztályuralmukat biztosító önkénykedései révén *tévútra vezettettek és megfeneklettek*. A kapitalista termelési renddel, valamint *a pénzügytan intencióinak tévesen irányított szerepkörével* olyan elméletek és tanok jutottak érvényre, melyek úgy az államgazdaság belső funkcióját, valamint a nemzetközi aspirációk harmóniáját alapjukban megrendítették.

A termelésben természetesen elsősorban a természet bőkezősége, az éghajlat, a talajviszonyok, valamint a lehető leg-tökéletesebb és céltudatosan alkalmazott munkaforma játszanak döntő szerepet. Ezen szerepek kellő figyelemre méltatásával a kultúrgazdálkodás az őstermelés ágazatainak kellő arányban való kifejtésében, valamint a technika által tökéle-

tesített ipari tevékenységek fellendítésében véli feladatát legjobban megoldani.

Az ezen tisztán a szükségletek fedezésére irányuló gazdasági javaknak előteremtése a civilizáció különféle korszakában különféleképpen hordta magán az idők jelét, de *a mai korszak a technika vívmányaival* az ezt megelőző korszakoknál *sokkal nagyobb alapokra* fektette és jobban mondva, *fektethette volna* ezen munkásságok vagy nevezzük: *produktív tevékenységek kifejlesztését.*

A talajjavító anyagok (trágyák), valamint *a munkagépek* alkalmazása nemcsak az őstermelés javadalmazását, de még inkább az átalakítási tevékenykedést, vagyis a gyártási ipart könnyítik meg óriási mértékben és amellet, hogy *a munkamegosztás elvei a leghatásosabban keresztülvihetők,* megkíméli az emberiséget fárasztó és primitív munkaerejének kifejlesztésétől, az emberi foglalkozások nagy részét a munkagépek nagyobb mérvbeni előállítására tereli, minélfogva azoknak minél nagyobb általánosítása eredményezhető és ezáltal az emberiségnek mérhetetlen szolgálatokat teljesítve, *az emberben levő munkaképességet mindinkább intellektuális, felügyeleti vagy ellenőrzési funkciókra utalja.*

A munkaerő összessége, legyen értve ezáltal az emberben, avagy a transzformatív és reprodukzív munkagépekben (olló, dinamó, vetőmag, ígás ló) rejlő kifejthető energiapotenciál képezi a céltudatos produktív tevékenység vagyis gazdasági termelés tulajdonképpeni és logikusan indokolható tőkéjét.

A termelés, vagyis produkció által nyert gazdasági javak összessége képezik az összszükségletek fedezésére irányuló összes kínálatot

Ezzel szemben áll a létfenntartásnál tapasztalt, lehetőleg a mai korszak és az összemberiség igényeit kielégítő gazdasági értékek, vagyis a fogyasztásra desztinált javak összességének operatív előállítási szükségessége, másszóval: a kereslet.

Az egyes gazdasági tevékenységek, vagyis a foglalkozások kötését a létfenntartási *szükségletek logikus sorrendjének*

való figyelembe vételével *a kínálat és kereslet önműködőleg határozzák meg.* (Ezen sorrend a várható hasznot mérlegelő vállalkozási iniciatívának a feudális osztályuralom és a kapitalizmus kezeiben való összpontosítása folytán önkényesen és a vagyoneltolódásokat még jobban kiélező módon volt eddig csak figyelemre méltatva !)

A termelés logikus sorrendjének természetesen fednie kell azonban az etikai igazságokat is és ilyen esetben az egyéni iniciatívát nem szükséges korlátozni, hanem az szabadon érvényesülhet.

A kínálatot alkotó gazdasági javakat *a kereskedelem* van hivatva a kereslethez, vagyis a fogyasztáshoz juttatni; tudniillik a kereskedelem az a gazdasági szerv, mely az egyes *produktumok széttartását* *van hivatva* keresztülvihetővé tenni és *előmozdítani.*

*A kereskedelemnek, mint ilyennek nem áll jogában, hogy a gazdasági javak szabatos elhelyezése elé, ahol azok az egyéni igényeket biztosító vagyonjog kielégítésére vagy a közjó előmozdítására szükségeltetnek, akadályokat gördítsen, ezen javakat visszatartsa, vagy halmozza, vagy netán ringek, trösztök, kartellek, avagy monopóliumok és egyéb spekulatív természetű alakulatok révén azokkal *uzsoráskodjék!**

Az egyes gazdasági javak egymásközötti viszonylagos értékét *az ár* szabja meg. Az ár szintén a kereslet és kínálat automatikus szabályozásának van alávetve és az árak *logikus sorrendjének megbírálásánál az egyes gazdasági javaknak általános hasznavehetősége képezi a kritériumot.*

Az áruk, vagyis a kereskedelembe hozott gazdasági javak cseréje a céltudatos gazdasági tevékenység kezdő stádiumában közvetlenül ment végbe, azonban a munkamegosztás és az egyre nagyobb területeket elfoglaló népesedés az áruk kicserélésének megkönnyítésére egy közvetítő eszköznek: a pénznek alkalmazását tették szükségessé.

* *

Helyén volna most, hogy a pénzzel kapcsolatban egyúttal *a modern pénzügyi ekuilibrista- és zsonglőrmntatványokkal: a hitelműveletekkel is foglalkoznánk.* Azt azonban szándéko-

san nem tesszük, mert csak mellékvágányra terelné a tárgyalás alatt levő kérdés meritumát. Annyit azonban megjegyezzünk, hogy míg egyrészt az állam és más erkölcsi testületek hitelműveletéi kihatással vannak és tekintetbe jönnek a legkülönfélébb című adónemek és illetékek, stb. kirovásánál, melyek érzékenyen különösen a szegényebb néposztályokat sújtják, addig másrészt *a magánhitelműveletek csak a kapitalisztikus termelőrendel és az avval járó osztály uralmat szilárdítják meg*, ami viszont a fogyasztóközönséget és a proletártömegeket szolgáltatja ki a kapitalizmus önkényének. *Emellett a termelési (vállalkozási) iniciatívát — ami pedig közkinccs — még jobban magához ragadja a kapitalizmus és azt oly irányba tereli, mely nem annyira az általános jólétet, mint inkább az osztalékot és a tőzsdeárfolyamot teszi elsősorban megfontolás tárgyává!*

Már pedig *a termelési iniciatívát*, valamint a termelést biztosító alkalmatosságokat *nem bitorolhatja úgyszólván egy zártkörű társaság*, hanem ezek a köz javára kisajátítandók! *Az államgazdaságnak ma már nincs szüksége a kapitalizmus gyámkodására!*

Feladatunk szentsége éppen abból áll, hogy a termelési lehetőségeket az abszolutizmus és kapitalizmus minden önkényétől, szeszélyeitől és nyomásától felszabadítsuk!

Ezt a mozgási szabadságot sem a mostani állami, sem pedig a kapitalisztikus hitelműveletek biztosítani nem tudják.

Eltekintve attól, *a hitelműveletek* sok esetben nem ténybeli, hanem csak *fiktív értékeket produkálnak*, amennyiben az evvel értelmezett kategóriák rendszerint nemcsak a jelen, hanem *a jövő hozamát is már előre eszkomptálják* és így a Jövő generációk létérdekei szempontjából is sérelmesek, még az is figyelemre méltatandó, hogy *ezen fiktív értékek kezelése és nyilvántartása a bank és tőzsde kapitalisztikus, uzsoráskodó és heréket tenyészítő intézményeivel — melyek teljesen kiküszöbölendők az új társadalom termelő rendjéből —* oly sok értékes, de jelenleg abszolúte improduktív munkaenergiát is

köt le, mely más tereumon sokkal üdvyösebben volna értékesíthető.

Úgy az állami, mini a *maganhitelműveletek szövényének eredete végelemzésben egyrészt a már említett igatlantulajdonjog, másrészt azonban ennek alteregója: a pénz nucleusa felé gravitál és így elég, ha most ennek a lényegével foglalkozunk.*

A pénz szerepe és az aranyvaluta fogyatékoságai.

A pénz a primitív társadalom szolgálatában hivatva volt az előállított közszükségleti gazdasági javak cseréjét a termeléstől a fogyasztásig juttatni.

A pénznek mai szerepe a gazdasági életben a következő: *általános csereeszköz*, általános értékmérő és ármegállapítási eszköz és végül általános *értékmegőrzési eszköz*.

Heuréka! — amint azt Archimedes mondaná — *ebben a körülményben látom rejleni a világháború tulajdonképpeni rugóit! Itt ásta meg tulajdonképpen a civilizáció hosszú évszázadokra a saját sírját!*

Ím, vállaljuk állításaink bizonyítását!

A pénz eredeti lényegét és funkcióját tüzetesebben megvizsgálva, azt kell tapasztalnunk, hogy az a társadalom szolgálatában az előállított gazdasági javakat, vagyis a kereskedelem révén forgalomba hozott árukat a termeléstől a fogyasztásig tartozik juttatni. *Maga a pénz anyaga azonban gazdaságilag értelmezve tulajdonképpen nagy használati értékkel nem bír.*

Mindezek dacára azt látjuk, hogy úgy az egyén, mint maga a kultúrállam is minden igyekezetével azon van, hogy pénz-
alpját lehetőleg gyarapítsa. *Ebben a formában találja legjobban megoldva annak a problémának ultima rációját, amely után kutat, midőn a saját maga iránt érzett feladatok teljesítésére, létfenntartásának és jövőjének biztosítására a kellő garanciákkal és azok legpraktikusabb csereeszközét keresi*

Ha a pénz keletkezését és a pénznemek történetét elem-

zés tárgyává tesszük, azon körülményt látjuk fennforogni, miszerint amíg *a cserekereskedelemben* a csere tárgyát képező szolgálmány és ellenszolgálmány, vagyis *az áru és a pénz* két gazdaságilag elismert használati értéket képviselt, melynek mindegyike saját lényegében egyúttal *bizonyítéka volt a céltudatos munkaenergia kifejtésének, addig a civilizáció haladásának későbbi korszakában a céltudatos produktív munkaenergia kifejtéséből származó gazdasági értéket*, t. i. a létfenntartási szükségleteket kielégítő javak forgalombahozatalát: a fogyasztáshoz való juttatását egy ugyan állandó jellegű, *de gazdaságilag improduktív munkaenergia kifejtését igénylő pénzzemmel volt kitűzött célja lebonyolítani*^

A pénzforgalom követelményeinek azonban *az arany* egyrészt a fémnek ritka voltánál és nehéz hozzáférhetőségénél, másrészt a fényűzésnél talált óriási mérvbeni alkalmazásánál fogva *korántsem felel meg*.

Ha egy merkantil államnak például feltett szándéka volna pénzforgalmi követelményeinek egy teljes fedezetű aranyvaluta előteremtésével eleget tenni, úgy saját aranybányáinak teljes gőzerővel való kiaknázása mellett egyrészt más — aranyat, vagy aranyra beváltható produktumokat termelő — országok ellen a biztos győzelem és az azzal járó hadisarc reményében *vezetett* legvéresebb háború (*gyarmat- és annexiók politika!*), másrészt pedig gazdasági produktumainak a legfokozottabb mértékben való kivitele árán (*dumping!*, *aktív külkereskedelmi mérleg!*) tudná csak megközelíteni. Kétséges volna a siker még ebben az esetben is, ezzel szemben azonban mindenesetre fennállana az a tény, hogy egy állandóan harcrakész hadsereg és hadiflotta (*militarizmus!*, *marinizmus!*) fenntartási és felszerelési követelményeinek költségeivel szaporítaná az államháztartás budgetjét és amellet, hogy az ily hadseregben és hajóhadban rejlő energiaképesség kifejtését, vagyis munkatőkét elvonná a produktív gazdasági tevékenykedéstől, még a fennmaradó munkatőke nagyrészét a hadsereg és a hajóhad szükségleteinek előállítására kötné le.

Mindezeket mérlegelve a kultúrállamok legtöbbje a nem teljes fedezetű aranyvaluta fenntartásában állapotott meg tör-

rényhozásaikban és a facit az, hogy a világháború kitörése előtt az aranyvalutát fenntartó államok emisszió törvényei úgy konstruáltak meg, hogy az effektív fémfedezet értéke emittált bankjegyek névértékének 25-40%-át tette ki.

Ezen látszólagos — az állam bonitása iránti bizalmon alapuló — nemzetközi kultúrgazdasági vívmány ellenére mégis fennáll az a kuriózum, hogy a legtöbb kultúrállam már a világháború kitörése előtt rendkívül nagy mértékben el volt adósodva és állandó pénzügyi nehézségeinek leküzdésére újabb meg újabb jövedelmi források után kutatott.

A hiba azon körülményben rejlett, hogy az aranyvalutát fenntartó kultúrállamok valószínűleg egymással szembeni kölcsönös bizalmatlanság vagy hitelük nimbusának féltése, avagy hozzánemértés, előrenemlátás és makacs korlátoltság, különösképpen pedig a kapitalizmus és bankokrácia önzési céljait szolgáló és hatalmi pozíciójukat megerősítő praktizált pénzügypolitika következtében, már addig is nem látták be annak a szükségességét, hogy *egy nemzetközi pénzügy politikai ankéten vagy konferencián* hozott közös megállapodás értelmében emissziótörvényeiken olyirányú változtatásokat fognak eszközölni, mély változtatások révén az egyes államok jobban tehetek volna eleget finaciális követelményeiknek.

(Szinte sir az ember szíve, ha a XX-ik század civilizációja közepett az úgynevezett „*állami pénzügyi zavarok és nehézségek*” jelentőségén: az emberi rövidlátás és kapzsiság szülte eme absurd *ősbutaságán* elmélkedik!)

Feltéve, hogy ezen emissziótörvények elég *ruganyosak és tágíthatok* voltak, úgy módjában állott volna a kultúrállamoknak *nemzetközi megállapodások alapján* a jegybankoknál található ércfedezetek bevonása és egyéb aranykészletek esetleges kisajátítása után magánérdekek megsértése nélkül *az arany törvényes pénzforgalmi értékét* jogérvényesen az összes többi gazdasági értékekhez viszonyítva *a többszörösére*, sőt a sokszorosára proklamálni és *törvényesíteni*.

Szükségesnek bizonyult volna talán az is, hogy a kultúrállamok házi kezelésbe vegyék *aranybányáikat*, vagyis azokat *monopolizálják*.

A hatást, melyet ily módon el lehetett volna érni, egyszerűen bámulatos lett volna.

Egyrészt az egymással, valamint a jegybankokkal és egyéb magánérdekekkel szemben fennálló államadósságaikat rendezhették volna, másrészt meg oly busás lett volna államkincstári alapjuk, hogy minden néven nevezendő feladatuknak megfelelhettek volna.

El lett volna például érve az, hogy a létesíthető *közmunkálatok kivitelénél a kivándorlás* elemét képező honpolgárok, melyek mindegyike egy-egy *munkaenergiaegyedet* képviselt, *alkalmazást nyerhetett volna*, a polgárok nyugodt megélhetését rokkantságukban és aggkorukban az u. n. „*életbiztosító*” társaságok grasszálása helyett állami *nyugdíjalapítványok* biztosíthatták volna, az ingatlanjogi és örökösödésjogi progresszív adók kivételével, — *(melyeknek egymagukban kell az állam adóbevételi jövedelmét fedezni.)* — az összes termelési üzemek és vállalatok adóit és illetékeit el lehetett volna törölni, miáltal *az általános jólét* és az azzal járó fogyasztási képesség emelkedett volna, stb. stb.

Szóval beláthatatlan sok jót tett volna egy ilyenmű intézkedés a termelési lehetőségek és a nemzeti vagyonosodás emelése szempontjából.

Amint a dolog azonban már a háború előtt állott, arra a szomorú tapasztalatra kellett jutnunk, hogy *az aranyvaluta fenntartása*, — dacára a közben segítségül igénybevett és többnyire illuziórus fedezettel bíró pénzügyi hitelműveleteknek, — *lidércnyomást gyakorol az egész termelésre, azt egyesesen megbénítja* és hogy az érvényben volt emisszió törvényekkel való fenntartásával

a civilizáció saját maga korlátokat szabott kezdeményezési és cselekvési szabadságának és bilincsekbe, rablancokba verte vele kezét-lábát.

Ma, — mikor Európa sok hadviselt kultúrállama pénzügyileg össze van roppanva és menthetetlenül csőd előtt áll, — már céltalan és meddő volna egy ilyirányú kísérlet, mert most *más választása nincsen a világ összes kultúrállamainak,*

ami magukat a már sok államban amúgy is csak névlegesen meglevő aranyvalutától teljesen emancipálni és a világtermelést az aranyvaluta okozta nyomás alul felszabadítani.

Minden más megoldási kísérlet csak komplikálja és hátráltathatja a háború folyamán elpusztult gazdasági javak pótlását és helyreállítását (*restitution and reparation*).

Nemcsak, hogy ezt a végzetesen szerencsétlen világháborút idézte elő az u. n. „fogyasztási piacokért” tudniillik a gazdasági hegemoniáért való örült versengés, de amellet még koránt sincs kifejtve az a nemzetgazdasági céltudatos produkció, melyet az összmunkatöke érvényesítésével kifejtteni lehetne oly mértékben, hogy a munkamegosztás legintenzívebb formáit applikálva a mai munkagépek általánosításával és alig 3-4 órasi emberi munkaenergia kifejtésével a világ államainak összfogyasztását kielégítő szükségleteket elő lehetne állítani.

Konstatálnunk kell azt, hogy a civilizáció eltévesztette kitzűzött célját, a civilizáció hazudott saját magának és nem a pénz áll a civilizáció szolgálatában, hanem igenis fordítva:

A civilizáció áll a pénz szolgálatában!

A világháború okai.

A világháború okait közelebről szemügyre véve, nyilvánvaló, hogy *sem nemzetiségi, sem pedig presztízskérdések* ilyen súlyos következményeket a XX-ik század civilizációja közepette maguk után nem vonhattak volna.

Tisztán nemzetgazdasági t. i. gyarmatpolitikai, valamint a nemzetiségi kérdések köntösébe bujtatott és ezen ürügy alatt folytatott területhódítási és annexiós politikai kérdések, melyeknek mindegyike végelemzésben kizárólag pénzügypolitikái célokat szolgálnak, idézték elő Európa kultúrállamainak élet-halál harcát.

Az egyes államok gazdasági és pénzügypolitikai aspirációiban voltak a tulajdonképpeni ütközőpontok és ezeknek sem lett volna szabad annyira elfajulniuk, hogy kenyértörésre kerüljön a sor, mert *csak azon egyetlenegy esetben lett volna némileg indokolt ezen perfid tömegmészárlás, ha maga a lét, az existencia lehetősége lett volna veszélyeztetve.*

Határozottan merem állítani, hogy ez az eset nem forgott fenn!

Vagy talán a kapitalista körökben sokszor említett „*tul-produkció*” szülte ezen végzetes ellentéteket? *Ezt is tagadom!* Mert a termelésfelesleget semmiféle elsörendű szükségleti javakban nem tudunk felmutatni akkor, mikor a XX-ik század technikai felkészültsége mellett *nélkülözéseket és nyomort* és az ezek szülte *társadalmi mizériákat* látunk magunk előtt!

Lehet, hogy bizonyos cikkekben van túltermelés, de ezek vajmi keveset szolgálják a közjót, sőt sok esetben ennek rovására von el olyan munkatőkét, mely gazdaságilag sokkal pro-

duktívabb módon volna értékesíthető. (*Hadfelszerelés, luxus-cikkek, pompa, tőzsdejáték stb.*)

Nemcsak hogy túltermelésről beszélni nem lehet, de még távol vagyunk azon ideális állapottól, ahol *minden emberfiának elsődrendű életszükségei: ételmezése, ruházódása és hajléka a modern higiénia standardjának megfelelően biztosítva volna* Pedig hát csak ebben kulminálhat az a kultúrmisszió, melyet minden állam hitvallásának mond és amely a polgárság vagyonosodását, művelődését, a közjó emelését tűzte ki céljával.

Mégis azt az anomáliát tapasztaljuk, hogy az ezen szükségleteket kielégítő javak, *a gazdasági produktumok szabatos elhelyezése körül óriási bonyodalmak keletkeztek* az ezeket termelő kultúrállamok között és a „fogyasztási piacokért” való féktelen versenyzés ádágy gyűlöletté fajult el.

Mindebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy amíg egyrészt a világtermelés kielégítheti a világnépesedésnek mindennemű szükségleteit, más szóval, míg a nemzetgazdasági funkciók döntő momentumaira: *a fogyasztás követelményeinek biztosítására a természet céltudatosan kiterjesztett termelés által módot nyújt*, addig másrészt ezen gazdasági processzus lebonyolítása, mely *alapjában véve egy nagy szétosztást művelet*, nemcsak egyes társadalmi rétegek közötti diszharmóniát vont maga után, úgyszólván kasztrendszer! társadalmi berendezkedéseket eredményezett, hanem az *egyes kultúrállamok között is a legnagyobb érdekellentéteket szülte*.

Evidens tehát, hogy nem az egészséges természet, hanem a beteg társadalmi rend intézményei, valamint a gazdasági funkciók végcéljainak ignorálása: *egy szemfényvesztő újabb kardinális hazugság hordozták magukban a világháború csiráit!*

Ha vizsgálatunk alapossága érdekében visszatérünk a nemzetgazdaságtannak azon sarkalatos tételeire:

1. hogy: a szükségletek megbírálásánál az egyes gazdasági javaknak hasznavehetősége képezi a megbírálás főkritériumát;

2. hogy: a közjólétet biztosító gazdasági javak termelésére céltudatosan irányított produktív tevékenység tulajdonképeni és logikusan indokolható tökéjét az ember, valamint a munkagépek által kifejezhető munkaenergia összessége képezi;

3. hogy: a két előző tétel eredményeképpen az általános jólét, t. i. *a per capita vagyoni állag annál nagyobb*, mennél nagyobb munkatőke áll a céltudatosan irányított produktív tevékenységek szolgálatában, vagyis *minél több és tökéletesebb* a köz szükségleteinek kielégítése céljából előállított *gazdasági javaknak halmazata*;

úgy azt látjuk, hogy *egy ország* a gazdasági javaknak akár őstermelési, akár pedig ipari produktumok *kivitele által* tulajdonképpen nemcsak hogy nem gazdagodik, hanem éppen ellenkező a hatás: gazdasági javakbani leltára kisebbedik, szóval az ország a kivitel tárgyát képező gazdasági javak erejéig *szegényedik!* Vagy fordítva: a gazdasági javak *behozatala által* egy ország nem csak hogy nem szegényedik, hanem ezáltal gazdasági javakbani készlete nagyobbodik, miáltal az ország a behozatal tárgyát képező produktumok erejéig tulajdonképpen *gazdagodik!*

Dacára ezen kézenfekvő igazságoknak, melyek *aritmetice* sziklaszilárdan állják meg helyüket és semmiféle polémia által meg nem ingathatók, azt az *abnormális fenomenát* látjuk a modern nemzetgazdasági irányzatokban végigvonulni, hogy a kultúrállamok *penzügy politikai okokból* valutájuk javítása, valamint államkincstári jövedelmeik szaporítása miatt ezen gazdaságethikai igazságokat teljesen negligálják.

A modern kultúrállamok pénzügypolitikája az államjövedelem fokozását célozza. Ezen az állam budgetjének fedezésére irányuló jövedelmezést az állam részint saját vállalatainak hozamával, részben a polgárságnak a legkülönbözőbb című adók és illetékek közvetlenül, vagy közvetett módon való megterhelésével, továbbá vámbevételeinek szaporításával véli legjobban biztosítani.

Az egyéni iniciativa serkentésével: *a szabad őstermelés, a szabad ipar és a szabad kereskedelem* elveinek életbeléptetésével — (melyek az ezáltal keletkező *konkurrencia* révén

ugyan tökéletesbítik az előállított javak minőségét, de másrészt viszont a korlátlan szabadságot élvező egyéni iniciativa az igazságos és céltudatos termelést az etnikailag helyes és a közjót szolgáló útirányból eltereli) — véli az állam úgy a polgárság, mint saját jövedelmi forrásait legjobban biztosítani.

(Mondhatnók, hogy kisebb mérvű megszorítások kivételével quasi a nemzetgazdasági anarchia korát éli a XX-ik század civilizációja!)

Az államjövedelmek nagysága természetesen a nemzetgazdasági lehetőségektől függ és amely ország természeti viszonyainál fogva intenzívebb östermelést, ipart és kereskedelmet tud felvirágoztatni, szóval, ahol a polgárság jövedelme és vagyonosodása, jóléte egészségesen van megalapozva, ott az államjövedelem is fokozottabb lehet, mint oly országban, ahol ezen gazdasági előfeltételek hiányoznak.

Az állam jövedelmek szaporítását szolgálja az a körülmény is, miszerint minden állam oly intézkedéseket léptetett életbe, melyek impulzust adtak arra, hogy a saját lakosságánál tapasztalt szükségletek fedezésén felül, — *sőt legtöbbször ezeknek elhanyagolása árán és figyelmen kívül hagyásával!* — minden termelési ág lehetőleg annyira fokoztassék, hogy ezen gazdasági javakkal más idegen országot is el lehessen árasztani oly mértékben, hogy az ne csak az esetleg szükséges behozatali forgalmat ellensúlyozza, hanem azon felül egy mennél nagyobb többletet legyen képes felmutatni.

Az itt mondottakat rövid szakszerű kifejezésben összefoglalva, leszögezhetjük, hogy:

a modern kultúrállamok pénzügypolitikája egy mennél aktívabb külkereskedelmi mérleg elérésében kulminált.

Ennek a célnak szolgálatában állnak indirekte a) annexiós- és gyarmatpolitikai törekvések is. Mert amíg egyfelől ezek az anyaország iparának nyersanyagforrásaivá válnak, addig másfelől a nagyobb értékkel bíró kész ipartermékeknek biztos fogyasztási piacáivá lesznek, úgyszintén adományaikkal és védvámjaikkal hozzájárulnak az államjövedelmek gyarapításához.

És ez volt az a *végzetes, szemfényvesztő cél*, melyet a kulturállamok maguknak kitűztek, mely cél eléréseért minden eszközt szentnek találtak és amely cél: az államjövödelmek fokozása és

az aranyvaluta fedezetének összeharácslása és szaporítása méhében hordta a XX-ik század szörnyszülöttjének, a világháborúnak magzatját!

Társadalmi Felebarátaim!

Elérkeztünk volna ahhoz a ponthoz, ahol az eddig elmondottak latbavetésével és lelkiismeretes, az igazságot nem féltő mérlegelésével, valamint őszinte magunkbaszállással meo-állapíthatjuk, hogy a kultúrállamok a legszentebb célokat keresve a legbecstelenebb infámiák, legálnokabb . intrikák és hitszegések útvesztőjébe kerültek, mely labyrinthes a vezető kultúrállamokat annyira megszedített, hogy a legdémonibb őrjögés pokoljává tették az öt világrészt!

A reinkarnált aranyborjú imadásában telik tudniillik gyönyörűsége a XX-ik század kultúrállamainak, holott a Megváltó egészen más imádságra tanította az emberiséget! . . .

Mert ha, — amint azt láttuk. — a világháború igazi okai után mélyrehatóbban kutatunk s azokat felszínre hozva, teljes objektivitással akarunk Ítélni, úgy konstatálnunk kell, hogy főképen az arany valutának: a civilizáció eme etikának és a kulturális haladás eme kerékkötőjének szolgálatában állottak úgy Németország, mint Anglia, valamint a többi kultúrállam militarizmusa és marinizmusa is!

S így most célszerű lesz vizsgálódásunkat a mai kultúr-államok feladatai felé irányítani annak a megállapítása végett, hogy melyek azon momentumok, melyek különösen szem előtt tartandók avégből, hogy egyfelől azok belső szerkezete hibátlan működésének, másfelől jövődöbéli világbirodalmi pozíciójuknak intézményes megerősítése által úgy a belső, mint a nemzetközi kríziseknek és bonyodalmaknak egyszer és mindenkorra gátat emelhessünk.

Vizsgálódásunk során reá fogunk bukkanni azon végtelenül egyszerű és csak

a kultúremberiség akaratan múló remédiumra,

mely hivatva lészen egy jobb és erkölcsösebb, boldogabb és egészségesebb társadalmi generáció vérkeringését lüktetni.

Egy jogállam gazdaságpolitikai szerkezete.

A népek szövetségét előreláthatólag azon jogállamok fogják alkotni, melyeknek az abszolútizmus és a kapitalizmus emelte kínai falai az internacionális szociáldemokráciák ellenállhatatlan érveinek nyomása alatt előbb-utóbb porrá fognak zúzódni. Az egyes világállamok államformáját a népakarat megnyilvánulása fogja meghatározni ugyan, de jelenleg, amidőn az új társadalmi rendbe való átmenet lehetőleg zökkenések nélkül hajtandó végre, a fegyelmezett, ismétlem: *a fegyelmezett* és öntudatos munkás proletártömegeket legjobban képviselő *szociáldemokrata népköztársaságok államformája a legcélravezetőbb.*

E jogállamok mindegyike *a nemzetgazdasági funkciók végcéljainak szolgálatában áll* és így már belső harmóniájuk és nyugalomuk megőrzése végett is feltétlenül szükséges, hogy ezen *gazdaságpolitikai momentumok az illető jogállam alkotmánytörvényében kidomboríttassanak és intézményesen megővassanak.*

Az állam egy nagy-nagy nemzeti vagy nemzetiségi avagy faji tömörülésen alapuló *polgárközösség.* A polgárság érdek-közössége — amint ezt a világtörténelemben nyilvántartott események igazolják?! — akkor nyilatkozott meg legjobban, mikor egyes nemzetek léte veszélyeztetett és az illető nemzet polgárai a haza függetlenségét közös vérükkel védelmezték meg.

Ezen quasi rokonszereteten alapuló és létjoggal felruházott nemzetek feladata az, hogy minden egyes polgár létfenntartására irányuló szükségleteket az állam polgárai közös munkával teremtsék elő. A *közös munkával előteremtett ja-*

vak a nemzet, vagyis az összpolgárságnak képezik tulajdonát és az állam adminisztrációja: az összpolgárság jólétének előmozdításával megbízott közegek tevékenységének oda kell irányulnia, hogy a céltudatos köz-munkásságból kifolyólag közvagyonot képező javak az állam polgárai között testi és lelki egészségük épségben tartásánál tapasztalt szükségletek nagyságának megfelelőleg osztassanak szét.

A nemzetgazdasági feladatok eme leglényegesebbike azonban nem jelenti még a kommunista termelési rend idejének elérkezét, hanem tekintettel a termelési és átalakítási eszközöknek inferioris voltára és elégtelenségére, valamint a munkatökek jelenlegi szétforgácsoltására (kis üzemek), egyelőre egy bizonyos fokú kollektívizmust, egy irányt involvál, melyben a nagy arányokban való produkciót — különös előképzettséget és kézi ügyességei, avagy speciális szaktudást követelő foglalkozások kivételével, — és a produkció fogyasztását a közjó szem előtt tartásával intézményesen terelni kell, jelent egy keretet, melybe a felelőtlen, kéz-kezet mosó kapitalista iniciatíva helyett az általános jólétet szolgáló iniciatívát kell beleilleszteni, stb.

A szükségletek megbírálásánál — mint azt a nemzetgazdaság sarkalatos tételeinek behatóbb vizsgálatánál következtettünk — az élelmezésre, a ruházkodásra, a lakásra, az önvédelemre és végre a test, lélek, valamint a szellem nevelésére szolgáló javak bizonyultak be elsőrendű szükségleteknek és éppen ezért feladata az állam adminisztrációjának oda hatni, hogy a közös munkatöke céltudatos alkalmazásával mindenekelőtt ezen elsőrangú szükségletek teremtesenek elő, legalább is olyan mértékben, hogy abból minden, de minden egyes polgár vagyonját kielégítően meg lehessen felelni.

Csak olyan esetben szabad az állam közmunkásságának másodrendű, vagy netán fényűzési és kiviteli cikkek előállításával foglalkozni, ha még maradna munkatöke-feleslege, mi-folytán saját fenntartásához t. i. az összpolgárság fenntartásához igényelt elsőrendű szükségletek megszerzésére kellő munkahét biztosított, avagy ha az ország természeti viszonyainál

fogva az elsőrendű szükségletek beszerzése más külföldről való behozatal révén válik csak lehetővé és így *kompenzációképpen*, az elsőrendű szükségleteknek ily *indirekt* módon való biztosítása céljából az állam munkatőkéje ezen utóbb említett tevékenységek kifejtésére van utalva.

A bányászat oly arányban művelendő, mint azt a technika vagy építészet a szükségelt fémek és kőzetek mennyisége tekintetében megkívánja.

Mint azt ugyancsak a nemzetgazdaságtan sarkalatos tételeinek elemzésénél láthattuk — és amely faktum mellett a kultúrtörténetem is tanúbizonyságot tesz, — minden nemzet főtörekvése az volt, hogy jólétét minél szilárdabb alapokra fektesse és azt a leghathatósabb eszközökkel biztosítsa. Ezt annál jobban éri el, minél jobban közel jön ahhoz, hogy az állam, vagyis az összpolgárság vagyonosodására irányuló céltudatos közmunkásságot helyes irányba tereli és a termelés fokozására vagy tökéletesebbé és intenzívebbé tételére szánt gazdasági javak (*munkatőkeakkumuláció*) általánosítására kellő gondot fordít.

A jólét annál nagyobb, mennél nagyobb munkatőket alkalmaz az illető állam az összpolgárság igényeit kielégítő javuk termelésére.

Ha egy országban a munkatőke bűnös társadalmi szokások, rossz törvényhozás, avagy a szükségletek félreismerése által paragon hever és a közszükségletek előállításánál alkalmazható, rendelkezésre álló munkatőke nem jut érvényesülésre, úgy ebből kifolyólag az illető állam jóléte sem állhat azon a színvonalon, melyet a rendelkezésre álló munkatőke teljes alkalmazásba hozatalával elérhetne.

Az állam adminisztrációja úgy szervezendő, hogy egy arra hivatott szerv (*munkaellenőrző vagy termelést irányító közeg vagy közegek: minisztériumok*) legyen hivatott arra, hogy az állam polgárainak tevékenységét szemmel kísérje és annak megtörténtét egy ezen célra lehető legalkalmasabb formával vagy eszközzel igazolja.

A produktív munkaenergia kifejtését igazoló bizonylat legalkalmasabb formája és mindmáig expediense a pénz.

A pénzben folyósított *munkabér minimumának* annyinak kell lennie, hogy abból a munkaenergiáját kifejtő polgár *anyagi gond nélküli fenntartása*, valamint *kötelező állami biztosításai fedezhetőek legyenek*.

A pénz fedezete kizárólagosan azon vagyonszaporulat, mellyel az illető polgár a köz szükségleteit kielégítő javak gyarapításához hozzájárult, vagyis: *a munkateljesítmény*.

A pénz egyúttal utalvány, mely az állampolgárt a köz-fogyasztás céljait szolgáló javakbani részvételre jogosítja.

A munkapénz emisszió joga kizárólag magát az államot illeti meg és egyesegyedüli főkélléke pedig az, hogy ne legyen utánozható.

A munkapénz előnyeire nézve bővebb fejtegetésbe bocsátkozni felesleges, az maga-magáért beszél. De jelenti elsősorban az állam pénzügyi nehézségeinek egy csapásra való megszűnését, a bankokrácia fenntartó finanszírozási és hitelműveleteknek feleslegessé tételét, valamint ezek eliminálását, a már meglevő termelési tényezők szocializálását, azoknak mielőbbi általánosítását és intenzívebbé tételét, a primitív kis üzemeknek az állami üzemek által fokról-fokra való felszívódását, jelenti továbbá a termelési (vállalkozási) iniciatívának a kapitalizmustól való függetlenítését és jelenti végül a kommunizmus alapjainak lerakását és embrionális stádiumát, a polgárság tehermentesítését és az ország általános prosperitását.

Amelyik polgárnak munkajoga kifejtésének mellőzése által bűnös társadalmi szokások, avagy az azokból származó rossz törvényhozás miatt a társadalmi rendet képviselő jogállam részéről vagy ezen jogállamnak alárendelt bármilyen néven nevezendő közegetől járandósága nincsen és saját maga vagyonnal nem rendelkezik, az — tudatában annak, hogy o a jogállam egy polgára, vagyis a nagy-nagy polgárközösségnek egy olyan tagja, aki készségesen működik közre az a am vagyonosodására irányuló céltudatos közni mukásságban es az állam függetlenségét más állammal szemben szükség eseten vérevel is megvédi, — meg van fosztva saját nemzetiségi vagy

fajrokonai, t. i. *polgártársai által istenadta munka- és lét jogától annak nyomora a jogállam lelkiismeretét terhelő erkölcsi gyilkosság, annak bűnözése a társadalom bűne és szégyene és az az állam saját erejének megcsonkítására hozott társadalmi áldozat.*

Ezekben konsumálódnak röviden azon fenséges célok, melyeket a szociáldemokrata népköztársaságok mindegyike (vagy bármilyen más formájú *alkotmányos jogállam*) kultúrpolitikája magának kitűz, ha jogosan akarja használni a jogállamoknak azon jeligéjét, mely úgy hangzik, hogy:

„Jogy Törvény és Igazság!”

Az ezen jelige által értelmezett szociális jogrend létrehozatala minden magát kultúrállamnak valló nemzet legszentebb feladata, különben megcáfolja azt, amit a

„Szabadság, Egyenlőség és Testvériség” -

ben hirdet!

A kultúrállam ok felelős tényezőit: az állami adminisztrációját és ennek funkcionálását biztosító *törvényhozási közeget kell, hogy a világmegváltás szent tüze hevítse a közjóléti intézményeknek valóra váltásában, ellenesetben csak frázis és papirostékozlás az, amit működésük eredményez és üres kérdés a Krisztusra való hivatkozás, valamint blaszfémia az a „Miatyánk”, melyet automata módra ledarálnak!*

Nem a demonstrációs külső forma teszi a kultúrállamot kereszténynyé, hanem annak az emberiség követelményeit kielégítő belső tartalma, vagyis Krisztus tanának gyakorlati kivitele és ez:

„Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!”

A világtermelés igazságos elosztása mint a világbéke biztosítóka.

A föld népesedését és annak termelőképességét *Malthus* egy oly tételben állapította meg, melynek értelmében kimutatta azt, hogy a föld termelőképessége nem elegendő arra, hogy az elszaporodott emberiség szükségleteit fedezze és ezért van az, mondja *Malthus*, hogy az éhhalál elkerülésére küldi a természet Irányítója azon különféle csapásokat, melyek betegség és háború alakjában jelentkeznek az emberi nyomor enyhítésére. Ez a tétel a legmeghibbantabb meggyőződésben fogamzott meg, melyet *Malthus* téves népesedési adatok alapján és a földnek az ő koráig kiaknázott termelőképességéből nyert.

Ha *Malthus* tételével szembehelyezzük *Henry George* fejtegetéseit, úgy azt látjuk, hogy az a magyar közmondás, mely azt tartja, hogy: „*Ha ad a Gondviselő kicsikét, úgy ad hozzá kenyeret is!*”, megfelel a valóságnak és egymagában is képes megdönteni *Malthus* érvelését!

Az egzisztencia nehézségének oka abban rejlik, hogy az emberi nem előretörekvése folytán beállott civilizáció nem tudta, helyesen beosztani a fenntartására irányuló tevékenységet és a földön termelhető, valamint mesterségesen előállítható, létét biztosító javadalmazást nem a testi és lelki egészségének fenntartására szükséges és az összerdekeltséget kielégítő arányban fejtette ki, dacára azon körülménynek, hogy a technika legnagyobb vívmányaival: a közelekedési eszközökkel meg tud közelíteni a lehető legrövidebb időben oly helyeket, ahol a földnek az összemberiség szükségleteinek fedezésére szolgáló termelőképessége a világstatisztika alapján ki lett mutatva. Ezen tényből az tűnik ki, hogy az *emberiségben képviselt munkatoké nincs a létfenntartás szükségleteinek logikus sor-*

rendjének figyelembevételével a föld termelőképességével egyenes arányban elosztva és ebből kifolyólag az egzisztencia nehézségének oka az, hogy — eltekintve az abszurd társadalmi berendezkedéseket megrögzítő rossz törvényhozási intézkedésekről, — részben a létfenntartásnál igényelt és az összérdekeltséget kielégítő szükségletek minősége van félreismerve, avagy helytelen arányban megállapítva és emellett nincsen az egész rendelkezésre álló munkatőke applikálásával elérhető univerzális közmunkásság által eredményezhető javadalmazás kifejtve.

Ha tehát a világ kultúrállamai egymásnak legőszintébben és legtestvériesebben békejobbot nyújtva felismerik egymásban az embert és felebarátot, megértik egymást, megegyezésre jutnak és bona fide egyetemleges kötelezettséget vállalnak arra nézve, hogy mindennemű szükségleteiknek közös tevékenység útján való előállításával magukat egymás között támogatják, azokat a rendelkezésre álló és még több létesítendő közlekedési eszközök segítségével, valamint a tengerek nemzetközileg biztosított szabad használati joga révén egymás között a világállamok népesedési létszámának arányában megosztják, úgy a Föld minden egyes államának téjjogából eredő igényei épségben lesznek tartva és nagyban segítve, sőt a nemzetközi döntőbíróóságok által biztosítva is lesz az

Örök Világbéke!

A világbéke egyedüli biztosítóka a céltudatosan irányított világtermelés és a világtermelésnek a világállamok közti igazságos felosztása!)*

**) A népek önrendelkezési jogának gyakorlati alkalmazásánál, melynél egy ország határain belül élő nemzetiségek a legmesszebbmenő autonómiával ruháztatnak fel, — és melynek nem szabad elfajulnia reváns-eszmékkel telített annexió politikai és adó-alany szaporítási kérdéssé, eltekintve az illető ország területének épségben tartásától, — azon döntő momentum is mérlegelendő, hogy a legintenzívebb kultúrgazdaság lehetőségei megóvassanak. A netáni különválást elkerülendő a konföderációs népköztársasági államforma volna megkísérelendő. Ezen kultúrgazdasági egységek szétforgácsolhatási kísérleteit egyébként pénzügypolitikailag is meg lehet hiúsítani! (lásd: *belforgalmi államjegyek*.)*

Ez volna az alfája és ómegája minden jövőbeli társadalmi krízis elhárításának és ez egyúttal végállomása azon körsétának, melynek megtevésére — lelki szemeinkkel a civilizációt kísérve — vállalkoztunk és most azon kell észrevennünk magunkat, hogy tulajdonképpen visszaérkeztünk kiindulási pontunkra, t. i. óda, ahol igazolva látjuk azt, hogy:

a természet maga hordja méhében a társadalmi jogrend legvitálisabb alapelvének igazságéit, amennyiben a természet mindenható Megteremtője az emberiség mai kötelékeinek: a világállamoknak létjogosultságát megóvó békés megférés és egyetértés garanciáit a természet termékenyítése és a termelés megmunkálása révén módjába helyezi az emberiségnek a világbékekonferencia határozatainak igazságosságával egyszer és mindenkorra biztosítani!

És így vég dedukcióként minden vitát és ellenvéleményt kizáró módon mint

színigazságot

bizonyítva látjuk, hogy végelemzésben *nem az aranynak bcibeli tornya, hanem maga a buja természet, — melyet a minden emberfiának egyformán sütő Nap készségesen és díjtalanul varázsodat termelési ősforrássá, — az a bőségszaru, mely az emberi szükségleteket alkotó, cserére alkalmas javakat szolgáltatja, és kizárólag a természet az az általános vagyonmegőrző és képezi annak a problémának ultima rációját is, melyben úgy az egyén, mint maga a kultúrállam a saját maga iránt érzett feladatok teljesítésére, tudniillik létfenntartására és jövője biztosítására az egyesegyedüli biztos garanciákat találja, feltéve, hogyha annak spontán megnyilatkozását maga az Emberiség nem fogja meghiúsítani!*

Apotheosis.

A munkapénz világmegváltói szerepe.

A világ békéjét biztosító minden társadalmi krízist kizáró remédium receptúráját és használati utasítását az alábbiakban foglaljuk össze:

Egy összehívandó nemzetközi pénzügy politikai világkongresszus kebelén belül létesítendő nemzetközi pénzügyi bizottság állapítsa meg:

1. a belföldi forgalom lebonyolítására kibocsátandó államjegyek emittálásának és ellenőrzésének módozatait;

2. a kultúrállamoknak egymás között létesítendő hitel- és jogviszony biztosítására szolgáló nemzetközi kereskedelmi szerződések és *erkölcsi garanciák (munkatörvény és egyéb törvényhozási intézkedések)* formáit és a külforgalmi értékjegyek emittálásának és ellenőrzésének módozatait.

Mert *nem az aranyvaluta* fedezetét képező érchalmazat és egyéb hitelbiztosítékokból álló pénz permutációja szolgálja a mai korban azt az expedienst, mely a civilizáció követelményeinek igényeit — különösen most, amikor a hadviselt államok terheik alatt összeroskadtak — kielégíti, *hanem az időt és tért meghódító gyors és biztos közlekedési eszközök vannak ma hivatva arra, hogy az előrehaladt civilizáció jólétét biztosító elsőrendű szükségletek és testi, valamint lelki egészségét istápoló tudományos vívmányok cseréjét közvetítse.*

A pénzügyi problémák *bi-currenciális* alapon való megoldása a következő *kultúrpolitikai előnyökkel* bírna:

1. *a kizárólag belforgalmi érvénnyel bíró államjegyek kötelezővé tennék az ország lakosaira nézve a termelést és fogyasztást oly javakban, melyek előállítását az illető ország ter-*

mezzei viszonyai lehetővé tesznek: el volna tehát érve az illető ország munkatőkéjének lehető legnagyobb mérvbeni alkalmazásba hozatala;

2. o. nemzetközi kereskedelmi szerződésekkel és egyéb erkölcsi garanciákkal biztosított külforgalmi értékjegyek igénybe vétele pedig főképpen csak oly szükségletek beszerzése alkal-mával volna helyén, melyek az illető országban nem elegendő nagy mennyiségben vagy egyáltalán nem állíthatók elő és amely szükségletekben a termelés más külföldön annyira ki van fejtve, hogy az illető külföld a kérdéses szükségleti cikkekben felesleget tud felmutatni. A nemzetközi kereskedelem ekképpen megrendszabályozása által egyes országok ki-uzsorázását és kizsákmányolását tenné lehetetlenné.

A pénzügypolitikai kérdések ekképpen rendezése egyúttal feleslegessé tesz mindenféle adó- és védvámpolitikát!

Úgy a belforgalmi, mint a nemzetközi pénzforgalom tárgyát egyedül ingó javak képezhetik, mert amint azt alkalmunk volt már említeni és amit itt ismételni akarunk:

az államtulajdon eszméje mint pozitívum a természet megalakításával és az emberiség szaporodásával az enyém, tied, övé fogalma előtt prepotenciálisan volt már megállapítva és ebből kifolyólag — már az anciennitás jogéinál fogva is — tisztán látható, hogy a földteke az összemberiségé és hogy az ingatlan anyaföld a rajta levő építkezésekkel együtt valamely ország területén belül az össznépesedésnek, a népnek, a nemzetnek, az államnak és kisajátítási jogánál fogva a kultúrállamnak képezi szükségszerűleg kizárólagos tulajdonát és amellettdologilag tranzakció tárgyát úgy sem képezheti.

Az arany demonetizálándó, mert

az előállítására fordított munkaenergia az életfenntartási szükségletek előteremtésénél hiányzik és az összes kultúrállamok munkatőkéje az aranyvaluta fedezetének összeharásolásával és fenntartásával egybekötött és tényleg ki is fejtett tevékenységével

a produktív munkatőkét megtizedeli!

Ennélfogva a lázas aranybányászat csak annyiban folytandó, amennyiben ezen hasznos fém elsősorban *technikai* céloknál alkalmazható.

A XX-ik században az a struccmadár, melyet köznyelven a felvilágosodott civilizációnak hívnak, ne legyen az arany valutának leigázott rabszolgája, hanem a pénz — ameddig annak szüksége érezhető lesz — legyen a termelésnél és a fogyasztásnál tapasztalt tranzakciók megkönnyítője; legyen a céltudatos produktív köztermelésnél kifejtett munkásság részvételének igazolványa, mely egyúttal utalvány a testi és lelki egészség fentartására irányuló szükségleteket szolgáló javak fogyasztására!

* * *

Az arany demonetizálásának kérdése nem lehet az a metafizikai probléma, mely azt kutatja, hogy mi történik akkor, ha egy mozgathatatlan test egy ellenállhatatlan erő hatásának ki van téve!

Mert ugyanaz a népakarat, mely az autokrácia koronás főit tudja detronizálni, kultúrállami akarattá fokozva unisono dörögheti világgá:

„Sakk Matt Ő Felsége az Aranyvalutának!”

* * *

EZ NEM UTÓPIA!

hanem előbb-utóbb a civilizáció egyedüli mentsvára!

* * *

Az emberiség ne a már egyszer elátkozott aranyborjúnak, hanem egyetlen örökkön élő Istenének legyen hűséges szolgálója és bátor katonája! . . .

Jöjjön A Te Országod!

Amen!